

Коммунальное хозяйство городов

УДК 332.822

О.М.ТИЩЕНКО, д-р екон. наук, Т.П.ЮР'ЄВА, канд. екон. наук,
С.Ю.ЮР'ЄВА

Харківська національна академія міського господарства

ПРО ГАЛЬМУВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Вказуються причини гальмування впровадження реформи ЖКГ і пропонуються напрямки її усунення.

Останнім часом в житлово-комунальному господарстві (ЖКГ) України, технічні та економічні проблеми, що накопичувались протягом десятиліть, особливо загострилися. Невпинно зростає знос основних фондів, погіршується якість житлово-комунальних послуг, збільшуються збитки підприємств ЖКГ. Вирішення вказаних проблем можливе шляхом проведення докорінних змін у галузі.

Закон України «Про загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки» від 24 червня 2004 р. №1869-IV передбачає саме такі докорінні зміни в ЖКГ [1]. Згідно з цим Законом кожен регіон України розробив свою програму на відповідний період. Метою програми реформування ЖКГ є підвищення ефективності та надійності його функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів.

Трансформація ЖКГ до ринкових умов господарювання розпочалася ще у середині 90-х років ХХ ст., але зміни відбуваються дуже повільно. На сьогодні не спостерігається політичних змін на краще ані щодо технічного стану основних фондів ЖКГ (коефіцієнт зносу 50-60%), ані щодо підвищення якості та надійності надання житлово-комунальних послуг (ЖКП), ані щодо досягнення беззбитковості та підвищення ефективності функціонування підприємств житлово-комунального господарства.

В чому причини такого становища? – Їх багато. Основні з них наступні:

- 1) недостатня проробка та обґрунтованість заходів програми реформування ЖКГ;
- 2) недосконалість нормативно-правової бази;
- 3) відсутність достатньої кількості висококваліфікованих спеціалістів з ЖКГ (на всіх рівнях управління), які б могли кваліфіковано управляти та впроваджувати заходи з реформування;
- 4) відсутність мотивації проведення реформи у працівників ЖКГ;

5) не досить висока дисципліна виконавців та відсутність їх відповідальності;

6) незабезпеченість проведення реформи ЖКГ ресурсами, і в першу чергу фінансовими.

Причини, наведені в цьому неповному переліку, мають величезний вплив на проведення реформи і потребують свого невідкладного усунення. Без цього про швидке та якісне проведення реформування галузі годі й сподіватися.

Слід зазначити, що більшість житлових організацій не мають висококваліфікованих спеціалістів, які б могли управляти процесами реструктуризації та реформування, а підготовка таких вкрай необхідних спеціалістів не відповідає потребам галузі як за кількістю, так і за якістю. Окрім того, більша частина існуючої методичної літератури не враховує особливості специфічної діяльності підприємств ЖКГ.

Перетворення в житловому господарстві, на відміну, наприклад, від промислового підприємства, мають відбуватися за участі трьох заінтересованих сторін: виробники, споживачі, власники. Взаємини між ними в умовах ринку повинні складатися на договірній основі, тобто враховуючи інтереси усіх сторін. Особливість реструктуризації житлового господарства полягає і в тім, що реструктуризувати необхідно не поодинокі окремі підприємства (організації), а галузь. Реструктуризація житлових організацій має виступати як складова реформи ЖКГ. Активному проведенню реформування серед інших причин, як уже згадувалося, заважає і недосконала нормативна й правова база, особливо це стосується органів місцевого самоврядування з огляду на місцевий характер ЖКГ.

Основною метою нового механізму господарювання має стати максимально повне задоволення потреб населення житлом та якісне утримання житлового фонду і надання житлово-комунальних послуг, за умови підвищення ефективності та забезпечення беззбитковості функціонування підприємств житлового господарства при прозорій економічно обґрунтованій системі визначення рівня тарифів на житлово-комунальні послуги.

Одним із найболючіших питань реформи ЖКГ на сучасному етапі є удосконалення ціноутворення на житлово-комунальні послуги.

Як відомо, ціни (тарифи) на ЖКП є регульованими органами місцевої влади, яка має з питань ціноутворення керуватися наступним:

- тарифи повинні бути економічно обґрунтованими;
- методики визначення тарифів – зрозумілими для споживачів;
- порядок затвердження тарифів на ЖКП та їх зміни – прозорим.

Чи відповідає цим вимогам сьогодні існуючий порядок ціноутворення? – Ні.

Тарифи, що затверджуються органами місцевої влади, не можна назвати економічно обґрунтованими тому, що їх обрахуванню не передусє проведення технічного та економічного аудиту (отже база не є достовірною), визначення експлуатаційних витрат (собівартості) проводиться за застарілими нормативами і укрупненим методом, у більшості населених пунктів не складається експертний висновок щодо розглянутих тарифів.

Що стосується методик визначення тарифів на ЖКП, то вони здебільшого є громіздкими, заплутаними і не завжди зрозумілими для пересічного споживача. Це стосується як комунальних підприємств – тепло-, водопостачання з їх двоставочними тарифами, так і житлових організацій – формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій [2]. Розуміння споживачами методик розрахунку тарифів ускладнює ще і те, що не завжди калькуляційна одиниця виміру витрат є тотожною виміру тарифу. Наприклад, у теплопостачанні калькуляційною одиницею є 1 Гкал, а тариф на опалення – за 1 м² загальної площі і т.п. Це можна усунути, якщо перейти на розрахунки за показниками приладів обліку фактично спожитого тепла в Гкал.

Щодо порядку затвердження тарифів та їх прозорості, то тут багато що теж треба удосконалити і перш за все – публічність фінансової звітності підприємств та організацій житлово-комунального господарства. Як можна назвати тарифи прозорими, якщо житлово-комунальні підприємства не публікують свої фінансові звіти, не звітують перед громадою (власником) хоч би один раз на рік про результати своєї господарської діяльності.

Однією з особливостей галузі є тісний зв'язок між виробництвом та споживачами житлово-комунальних послуг, якими є безпосередньо населення країни. Цим і визначається необхідність участі громадськості в управлінні підприємствами галузі.

Необхідно сформувати інститут місцевого самоврядування, який забезпечував би включення населення у процеси місцевої публічної влади і виконання місцевого публічного бюджету через спеціальну цільову програму. Громадські об'єднання могли б надавати широкий спектр соціальних послуг шляхом муніципального замовлення, розробляти комплексні міські програми розвитку цілих галузей міста, допомагати благоустрою міста, утримувати під'їзди, двори, вулиці, квартири у задовільному стані.

При плануванні розвитку житлово-комунальної сфери або вирі-

шенні фундаментальних проблем необхідно перш за все розробити і утілити в життя комплексну програму залучення громадськості.

Важливу роль громадськість повинна відігравати і в управлінні житловим фондом. З цією метою необхідно створювати різні форми самоорганізації громадян: старші по будинках і під'їздах; територіальне суспільне самоврядування (територіальні громади); будинкові комітети; об'єднання співвласників багатоквартирних будинків; житлово-будівельні кооперативи.

Розвиток самоврядування в житловій сфері, реструктуризація житлово-комунального комплексу міста на основі розвитку альтернативних форм участі жителів в управлінні житловим фондом є найважливішим чинником успішного реформування ЖКГ.

1.Про загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки: Закон України від 24.06.2004 р. №1869-IV.

2.Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій і типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій: Постанова Кабміну України №560 від 12 липня 2005 р.

Отримано 14.03.2007

УДК 658.29

В.И.ТИТЯЕВ, канд. экон. наук, Н.С.ГЕТАЛО

Харьковская национальная академия городского хозяйства

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЭНЕРГОРЕСУРСОСБЕРЕЖЕНИЯ ДЛЯ ПРЕДПРИЯТИЙ НАРУЖНОГО ОСВЕЩЕНИЯ ГОРОДОВ

Рассматривается проблема формирования экономических механизмов стимулирования энергоресурсосбережения для предприятий наружного освещения городов Украины. Предлагается двухфакторный критерий оценки эффективной работы предприятий.

Проблема енергосбереження – одна из важнейших общечеловеческих проблем XXI ст. Ограниченность энергоресурсов требует от общества рационального и экономного их использования. Энергоресурсосбережение становится решающим фактором регионального развития и требует формирования соответствующих экономических механизмов управления, особенно в жилищно-коммунальном хозяйстве, которое является наиболее энергоресурсоемкой и убыточной сферой хозяйственной деятельности. Неурегулированность в отечественном законодательстве вопросов стимулирования энергоресурсосбережения экономическими методами является главным барьером для прогресса в сфере энергоресурсосбережения для предприятий ЖКХ, в том числе предприятий наружного освещения городов.